

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

- Аббасов Беҳзод Бахтиёрович*
1946 – 1965 ЙИЛЛАРДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИДА ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ
ҲАМДА АҲОЛИНИ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРГА КЎЧИРИШНИНГ
БОШЛАНИШИ 10-21
- Бабаджанов Хасан Бахтиёрович*
ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
ТАЪМИНОТИДА ТОМОРҚА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ЎРНИ 22-27
- Саидбобоева Гулзора Нематжоновна*
ГОЭЛРО РЕЖАСИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ 28-36
- Rasulov Ma'murjon Foziljonovich*
O'ZBEKISTONDA XALQARO SAYYONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS
OVYEKTLARINING O'RNI 37-42
- Жиянбекова Шарофат Абдикахаровна*
А.С. ПУШКИН НОМИДАГИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КУТУБХОНА МАРКАЗИНИНГ ТАШКИЛ
ЭТИЛИШИ ВА ШАКЛЛАНИШИ ТАРИХИ 43-51
- Esonov Ziyodbek Yuldashevich*
FARG'ONA VODIYSI QORAQALPOQLARI HUNARMANDCHILIGI TARIXIDAN 52-58
- Фарманова Гульнара Комилевна*
ИЗ ИСТОРИИ ПЕРВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТ И ИССЛЕДОВАНИЙ НА
АФРАСИАБЕ 59-65
- Turaev Sherzod Gulboy ugli*
DESCRIPTION OF CHARACTERISTICS AND TYPES OF LIVESTOCK FARMING OF SURKHAN
OASIS IN B.H. KARMISHEVA RESEARCH 66-71
- Сотиболдиев Файратжон Отамирзаевич*
ИНТЕРНЕТНИНГ ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА КИРИБ КЕЛИШИ ТАРИХИ: МУАММО ВА
ЕЧИМЛАР 72-78
- Rasulov Azizkhon Mukhamadqodirovich*
ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ ТАРИХИ МАНБАЛАРИНИНГ УМУМИЙ
ТАВСИФИ 79-90
- Абдуллажанова Нигорахон Турдалиевна*
БЕРУНИЙ ВА ИБН СИНО ҲАЁТИ ВА ИЛМИЙ МЕРОСИ ТАРИХШУНОСЛИГИДАН 91-95
- Дониёров Носиржон Абдухолиқ ўғли*
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА ИМЛО СИЁСАТИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАРИХИДАН 96-102

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

- Юлдашев Обиддин, Махлиё Мамбетқулова*
ИСЛОМИЙ СУҒУРТА (ТАКАФУЛ) ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 103-109

<i>Фозилов Умид Закирович</i> БОШҚАРУВ ХОДИМЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ОҚИЛОНА БАҲОЛАШ ТАШКИЛОТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИ САМАРАДОРЛИГИНИНГ АСОСИ	110-118
<i>Shoyev Davronbek Axmadjonovich</i> BOSHQARISH SIFATINI OSHIRISHDA “MENEJMENT LABORATORIYASI”NI TASHKIL QILISHNING O‘RNI	119-125
<i>Орзукулова Зумрад Абдуҳолиқ қизи</i> ТРАНСПОРТ-ЛОГИСТИКА ХИЗМАТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИ	126-133
<i>Djurakulov Shoxrux, Isaxonova Mohinur</i> O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI	134-139
<i>Raxmatullayeva Feruza Azimovna, Sharobiddinov Ahrorbek Qosimjon o‘g‘li</i> YALPI HUDUDIY MAHSULOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	140-146
<i>Ёдгорова Шахноза Хайридиновна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ВА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЖРИБАЛАРИ	147-155
<i>Qurbonov Ma‘murjon G‘ayrat o‘g‘li</i> ASOSIY ISHLAB CHIQRISH KO‘RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	156-166
<i>Nurullayev Hoshimjon Hamidovich</i> BUXORO VILOYATINING NOMODDIY-MADANIY MEROSONING O‘ZBEKISTON TURIZMI RIVOJLANISHIDAGI ANAMIYATI	167-172
<i>Маматов Бахадир Сафаралиевич</i> РИВОЖЛАНГАН ВА РИВОЖЛАНАЁТГАН МАМЛАКАТЛАРНИНГ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТИЗИМИ ТАЖРИБАЛАРИ	173-188
<i>Ғойипназаров Санжар Баходирович</i> ИНСОН КАПИТАЛИНИ РАҚАМЛИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДРАЙВЕРЛАРИНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ МОДЕЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	189-195
<i>Садинов Азиз Зиядуллаевич</i> ЧИҚИНДИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ҚАЙТА ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТЕХНОЛОГИК ЖАРАЁНЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	196-203
<i>Қурбонова Раҳима Жамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна, Хакимов Дамир</i> ИЖТИМОЙ КАПИТАЛНИ ЎЛЧАШДА ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ РОЛИ	204-216
<i>Asatxodjayeva Shoira Shukurullayevna, Maxmudov Muxammadqodir Muzaffar o‘g‘li</i> YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA UNGA INVESTITSİYALARNI YO‘NALTIRISH ZARURIYATI	217-222

Исломов Алишер Бахтиёр ўғли
БУХГАЛТЕРИЯ АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШДА ПРОФЕССИОНАЛЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ 223-229

Agzatova Nargiza Garurovna
SPECIFICS OF ETHNOGRAPHIC TOURISM AND ETHNIC TOURISM IN UZBEKISTAN 230-237

Муродова Дилноза Чориевна
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ БЎЙИЧА ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ ВА УНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИ 238-245

Khodjaeva Shodiyabonu Abitdjanovna
QISHLOQ XO'JALIGIDA AGROMARKETING TIZIMINING AHAMIYATI VA UNING
FUNKSIYALARI 246-250

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна
МИЛЛИЙ ВА УМУМИНСОНИЙ МАДАНИЯТ ТИЗИМИДА МАҚОМ САНЪАТИНИНГ
ЎРНИ 251-259

Ibroximov Sarvar Mo'yudinjon o'g'li
IJTIMOIY-GUMANITAR VA MUTAXASSISLIK FANLARNI INNOVATSION PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH ORQALI TALABALARDA FUQAROLIK POZITSIYASINI
TAKOMILLASHTIRISH 260-265

Yuldashev Ibroxim To'uchiyevich
MOVAROUNNAHR VA XUROSONDA MINIATYURA SAN'ATINING ADABIYOT BILAN O'ZARO
UYG'UNLIGI VA G'OYAVIY ESTETIK VA AXLOQIY TASAVVURLARINING
MUSHTARAKLIGI 266-271

Khamdamova Sitora Safarovna
MARKAZIY OSIYO XALQLARI TARIXIY TARAQQIYOTIDA KROSS-MADANIYATINING O'ZIGA
XOSLIGI 272-277

Абдуллаев Джасур Абдиваит ўғли
ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ КАЧЕСТВ СОВЕРШЕННОГО
ЧЕЛОВЕКА 278-283

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Xasanov Akbarjon Abdurashidovich
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA MILLIY KONSEPTOSFERANI VOQELANTIRUVCHI LINGVISTIK
BIRLIKLAR BO'YICHA AMALGA OSHIRILGAN TADQIQOTLAR 284-292

Qurbonova Muharram Jurabekovna
XURSHID DAVRON SHE'RIYATINING TIL XUSUSIYATLARI 293-297

Сафарова Замира Рустамовна
ИНГЛИЗЧА ФРАЗЕОЛОГИЗМЛАР ТАРКИБИДАГИ ИНСОН НОМЛАРИНИНГ ЭТИМОЛОГИК
ТАСНИФИ 298-304

Gubaydullin Artur Faridovich
THE NUANCES OF HUMOR TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S 'GOOD OMENS' 305-313

Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Baxtiyorova Malikabonu Shavkat qizi
E TEL LILIAN VOYNICHNING "SO'NA" ASARIDA BOSH QAHRAMONLAR DINAMIKASI ... 314-318

Seytnazarova Injayim Erjanovna
TILEWBERGAN JUMAMURATOV ASARLARIDA UNDA LMALARNING USLUBIY
QO'LLANILISHI 319-325

Асадова Дилбархон
ЎРХОН ПАМУҚНИНГ "ҚОРА КИТОБ" РОМАНИДА "ЎЗЛИКНИ ИЗЛАШ" МОТИВИ 326-342

Khusanov Eldor Davlat o'g'li
BUYUK BRITANIYA VA AMERIKA INGLIZ SHEVALARINING O'XSHASH VA FARQLI
JIHATLARI 343-348

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

Утемурагов Махмут Ажимурагович
ЖАМИЯТДА ҲУҚУҚИЙ ОНГ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШ – ҲУҚУҚИЙ
ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ БАРПО ЭТИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 349-355

Шымбергенова Улзада
ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИДА ВОЯГА ЕТМАНЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИНИ
ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПЕДАГОГ (ПСИХОЛОГ)НИНГ РОЛИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 356-362

Полвонов Нажмиддин Аслиддинович
ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА МОЛ-МУЛКНИ МУСОДАРА ҚИЛИШ МАҚСАДИ ВА УНИНГ ЎЗИГА
ХОС ЖИҲАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ 363-372

Мирзаев Шухрат Шавкатович
КАТЕГОРИЯ «ДЕЙСТВИЕ ПРАВА»: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И ПРЕДЕЛЫ 373-382

Муҳаммадиев Сарвар Асқар ўғли
"ЖИНОЯТ НАТИЖАСИДА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРНИ УНДИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ
ИМКОНИАТЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ" 383-392

Махмудов Суннат Азим ўғли
ЖИНОЯТ ИШИНИ ТУГАТИШ АСОСИ СИФАТИДА ЯРАШУВ ВА ХУСУСИЙ АЙБЛОВНИНГ
ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 393-399

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Farrux Axmedov
XALQARO TAJRIBALAR ASOSIDA KURASHNI RIVOJLANTIRISH 400-409

Музафарова Саодат Хайдаровна
ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ МАЪНАВИЙ МЕРОСИДА МУСИҚА ВА УНИНГ
ЭСТЕТИК АҲАМИЯТИ 410-415

<i>Xaydarova Iroda Nizomiddinovna</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARI TALAFFUZINI TAKOMILLASHTIRISH NUQTAYI NAZARIDAN 2020-2021 O'QUV YILI FAN DASTURLARI VA MATERIALLARI TAHLILI ...	416-421
<i>Шукурова Нафиса Алишеровна</i> ЗАМОНАВИЙ ВОЛЕЙБОЛГА ХОС ҲИМОЯ ҲАРАКАТЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИЛГАН ТАРТИБДА ШАКЛЛАНТИРИШ	422-427
<i>Nigmanov Bori Botirovich</i> FUTBOLCHILARNI TAKTIK TAYYORLASHDA HARAKATLI O'YINLARNING AHAMIYATI	428-433
<i>Муродова Дурдона Раимжон қизи</i> БЎЛАЖАК МУСИҚА ТАЪЛИМИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ	434-438
<i>Axmedov Alisher Nosir o'g'li</i> ANSAMBL BILAN ISHLASH METODLARI VA TAMOYILLARI	439-447
<i>Saparboyeva Dilshoda Sobir qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INSON QADRINI ULUG'LASH MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	448-452
<i>Mansurbekova Feruza Gayratovna</i> BOLALAR XORLARI BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	453-456
<i>Xodjayev Bolta Qurbonovich, Xojiyeva Matluba Shukurovna</i> O'QITUVCHI MEHNATNI ILMIY ASOSDA TASHKIL ETISH YO'LLARI	457-465
<i>Atamuratova Munira</i> O'ZBEK GURUHLARIDA INGLIZ TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA MADANIY ASPEKTDAN FOYDALANISHGA OID ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA INTERFAOL METODLAR TAVSIFI	466-471
<i>Нурилло Эминов</i> ХОРАЗМ ДОСТОНЛАРИНИНГ МОҲИР ИЖРОЧИСИ ОТАХОН МАТЁҚУБОВНИНГ ИЖОДИГА БИР НАЗАР	472-476

07.00.00 – Тарих фанлари

Дониёров Носиржон Абдухолиқ ўғли
ЎзФА Тарих докторанти
Email: doniyorovnosir94@gmail.com
Tel: +998940370203

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА ИМЛО СИЁСАТИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАРИХИДАН

Аннотация. Мақола советлар юргизган сиёсатининг асосий устунларидан бири “маданий инқилоб”нинг бандларидан бири Ўзбекистон ССРда ўтказилган алифбо ислохотига бағишланган. Мазкур сиёсатнинг уюштирилиш сабаблари ва унинг амалга оширилиши; ўша давр шарт-шароитлари; бунга зиёлиларнинг реакцияси; ўзбек халқига олиб келган оқибатлари ва бошқа масалалар турли манба ва архив матриаллари асосида очиб берилди.

Калит сўзлар: “маданий инқилоб”, араб алифбоси, лотин алифбоси, крилл алифбоси, Ўзбек янги алифбо қўмитаси, саводли, саводсиз ва чаласавод.

Дониёров Носиржон
Студент Института истории,
Академии наук Узбекистана

ИЗ ИСТОРИИ ИЗМЕНЕНИЙ УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКА И ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ

Аннотация. Статья посвящена реформе алфавита, проводимой в Узбекской ССР, одному из основных столпов советской политики, одному из пунктов «культурной революции». Причины организации этой политики и ее реализации; условия того времени; реакция интеллигенции; Последствия, принесенные узбекскому народу, и другие вопросы раскрываются на основе различных источников и архивных материалов.

Ключевое слово: «культурной революции», арабский алфавит, латинский алфавит, криллица, Комитет по узбекскому новому алфавиту, грамотность, безграмотность.

Doniyorov Nosirjon
a student of Institute of History,
The Academy of Science of Uzbekistan

FROM THE HISTORY OF CHANGES IN THE UZBEK LANGUAGE AND SPELLING POLICY

Abstract. The article is devoted to the alphabet reform carried out in the Uzbek SSR, one of the main pillars of the Soviet policy, one of the clauses of the "cultural revolution". Reasons for organizing this policy and its implementation; the conditions of that time; the reaction of the intellectuals; The consequences brought to the Uzbek people and other issues are revealed based on various sources and archival materials.

Keywords: “cultural revolution”, arabic script, ABC(latin), cyrillic alphabet, Uzbek new alphabet committee, literacy, illiteracy.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI4Y2023N12>

Маълумки, совет ҳукумати маданий инқилобнинг асл вазифаларидан бири Иттифоқ таркибига кирган халқлар маданий меросини инкор этиш сиёсати бўлиб, араб ёзувини амалдан олиб ташлаш сиёсатида ҳам бу яққол кўринди. Бунга сабаб қилиб араб ёзувининг ўзлаштириш учун анча қийинлашиб мураккаблашиб кетганлиги сабабли саводсизлик миқдори анча баландлиги, хусусан, Туркистонда саводдилар 1.7%ни ташкил қилиши[5; Б.109.] – сунъий равишда тўқиб чиқарилади. Аҳолининг саводлилиқ даражасини ошириш масаласига яғни ёзилиш графикаси содда ва осонроқ бўлган лотин ёзувига ўтказиш асосий ечим қилиб кўрсатилади ва бу 1921 йилдаёқ ўзбек тили ва унинг имлосига бағишланган 1-Ўлка қурултойида ўртага ташланади.

Бу масалага тараққийпарварларимиз бошқача ёндашувни таклиф этишди. 1921 йилги кенгаш иштирокчиси Абдурауф Фитрат ўз нутқида араб графикасини босмалашда ва қўллашда бир қатор қийинчиликлар борлигини кўрсатиб ўтиш билан бирга, уни соддалаштириш зарурлигини таклиф қилган ҳолда араб графикасини сақлаб қолиш лозимлигини таъкидлайди. Ҳақиқатан ҳам бу даврда ёзувни тубдан ислоҳ қилиш пайти келган эди. Чунки эски имло қоидалари қийин, тегишли белгиларига эга эмас эди. Бу долзарб муаммога илк бор, анча аввалроқ Фитрат ташаббус қилиб “Чиғатой гурунги” ташкилотини ташкил қилиб[1, Б.149.], унинг аъзо(таниқли зиёлилари Ашурали Зоҳирӣ, Ғози Олим Юнусов, Ниғмат ҳаким, Шокиржон Раҳимӣ, Қажум Рамазонов ва бошқалар)лари билан биргаликда жиддий равишда киришган. Улар бу йўлда катта ишларни амалга ошириб, ислоҳ этилган ёзувда кўплаб китоблар чиқарди ва янги ўзбек адабиётини яратиш асосларини ишлаб чиқди.

Европа миллатига масуб маориф ва маданият ходимларининг катта қисми араб имлосидан фойдаланишни тугатиш ва лотин графикасига ўтиш масаласига муносабати ижобий бўлсада, айримлари холисона ёндашишди. Улар араб ёзувининг араб ва рус графикаларига қараганда бадиий-эстетик жиҳатдан устунлигини эътироф этишди(Л. Жирков), лотинлаштириш тадбирларига қарши фикрлар билдиришди (Бройдо)[4; Б.92-94.]. 1922 йил охирларига келиб алфавитни ўзгартириш масаласида мунозаралар янада кучайди. Йиғилишларида бу масала яна бир бор кескин тортишувга сабаб бўлди. Е.Д.Поливанов, Ўрта Осиё халқлари тиллари билимдони, араб имлосидан воз кечиш оғирлигини эътироф этсада, аммо араб ёзувини алмаштириш позитсиясида эканлигини айтади.

Совет мамлакати ҳудудида биринчи бўлиб лотин ёзувига ўтган давлат Озарбайжон Республикасидир. 1922 йили Озарбайжон МИК раиси С.Ағмали раҳбарлигида “Озарбайжон янги алифбоси кўмитаси” тузилади ва кўпгина мутахассисларни ўзига қамраган кўмита қисқа муддатда кенг кўламли ишларни амалга оширишга эришади. Янги алифбо кўмитаси томонидан Бокуда “Янги йўл” газетаси, “Келажак” журнали нашр этилиб қисқа вақтда 70 мингга яқин кишининг саводини чиқариб улгурилади. 1923 йилда эса лотин ёзуви давлат ёзуви деб эълон қилинади.

1926 йил феврал-март ойларида Боку шаҳрида бутун иттифоқ Туркология сёзди чақирилади. 9 кун давом этган бу йиғилишда туркий халқлар тарихи, этнографияси, ўлкашунослик масалалари қурилсада, лекин асосий масала – алифбога қаратилди. Ассоциация раиси М.Павлович фикрича, араб ёзуви маъносиз имло, нодонлик ва

жаҳолат белгиси бўлиб, лотин тилига ўтиш туркий халқларга Оврўпаликлар эришган цивилизацияга олиб келади. В.В.Бартолд, С.Ф.Ольденбург, А.Н.Самойлович каби таниқли шарқшунос олимлар бу масалага холисона ёндашмадилар[6,392-бет]. Алифбо ислоҳоти тўғрисидаги “расмий кўрсатма”дан чиқмаган ҳолда, Шарқ халқлари тарихи ва маданиятини ўзида мужассам қилган минглаб араб ёзувидаги қимматбаҳо манбалардан Ўзбекистон халқларини маҳрум қилишда ўз ҳиссаларини қўшдилар.

Янги турк алифбоси умумрус МК Озарбайжон халқининг амалиётини барча шарқий республикаларда амалиётга татбиқ этишни режалаштирди. 1926 йил Боку қурултойидан кейин ЎзССР МК IV сессиясида Й.Охунбобоев бошчилигида 44 кишидан иборат Ўзбек янги алифбо қўмитаси ва 7 вилоят қумиталари ҳам тузилди[11; В.11.]. Бутун ташкилий ишларни қўмита ўз зиммасига олди. 1927 йил 17 апрелидан Ўзбекистон халқ маориф қўмитаси биносига қўчирилади. Бу ташкилот Ўзбекистонда лотинлаштириш учун аллақачон амалий ишлар бошланганлиги ва Ўзбекистон Озарбайжондан кейин иккинчи ўринда кетаётганлиги[9; В.12.] таъкидланади.

1927 йилнинг май ойида Самарқанд шаҳрида қозоқ, қирғиз халқлари вакиллари келади ва улар икки кун давомида умумий ёзув қоидаларини қабул қилиш юзасидан мунозаралар олиб борадилар. Натижада Ўрта Осиё туркий халқлари учун бир хил ҳарф-белгилари танланади. Ўхшаш лаҳжалар ҳам илмий ўрганилиб, улардаги унли товушларнинг фарқли жиҳатлари умумлаштирилиб, 9 унли товуш учун 5 та шакл танланади, мавжуд 39 та ундош товуш ўрганилиб, улар учун 23 ёзувдаги ифода – ҳарф танланади ва жами 28 ҳарфдан иборат янги ихчам алифбога эришилади. Шунингдек, ортиқча ҳаражатларни иқтисод қилиш мақсадида катта-кичик, ёзма-босма шакллардан воз кечилади. Шу тариқа 1927 йил 28-29 май кунлари Самарқандда қозоқ, қирғиз халқлари вакиллари билан кенгашган ҳолда Ўрта Осиё туркларининг янги араб алифбосини яратишга эришилди.

Даврий матбуот ҳам худди Озарбайжондаги каби аста-секин янги ўзбек алифбосига ўта бошлайди, махсус бўлимлар ажратилади. 1928 йил 1 январдан махсус “Аланга” журнали, “Маориф мактаби” журналининг иловаси; махсус кичик газета “Қизил тамға” нашр этила бошланди[13; В.9.]. Бу газеталарда янги алифбо пропагандаси ва уни ўргатиш ишлари олиб борилган. Лотин графикасидаги публикатсия ишларига зўр бериб революция тусини бермоқчи бўлишди. Буни қуйидаги маълумотларни таққослаш орқали билиб оламиз: 1932 йилда янги алифбода 60дан ортиқ газета ва журнал чиқарилади. 1925-26 йилларда эса кўпи билан араб имлосида 15-16 та газета ва журнал чоп этилган[14; В.2.].

Амалдаги араб алифбосини бекор қилиш ва янги алифбонинг жорий қилишни ўтказиш учун жуда катта ташкилий, иқтисодий, ғоявий воситаларни ишга солишга тўғри келди. Дастлаб, 1927 йил август ойида Ўзбекистон МИК қошида илк янги алифбони ўрганиш ўқув курси иш бошлайди. Унда ўқитувчилар 1,5 ой давомида янги алифбосини ўзлаштиришиб, октябр ойдан тегишли ҳудудларда лотин имлосига ўтиш ишларига раҳбарлик қила бошлайдилар[1; В.155.]. 1927-1928 йилларда юртимизда шу каби 91 курс фаолият юритиб, 2737 киши саводли деган номга сазовар бўлиб битиришган[12; В.9.]. 1929 йил ёз ойларидан эса 30 кишилик 2 ойлик район қўмита раҳбарлари тайёрлаш курслари очилади. Бунинг учун яна араб ёзувини биладиган ўқитувчиларни лотин тилини ўқитишга тайёрлаш белгиланади; Касаба уюшмалар,

камсомол ва бошқа ташкилот ишчиларини 1929 йил апрел ойидан 1929 йил ўқув йили бошлангунга қадар саводли қилиш белгиланади[10; В.17-20.]. Бу ишларга ўқитувчилардан ташқари, ҳатто, талабалар ҳам жалб қилинди. 1928-1929 йил ўқув йили охиридан сифдан ташқари ишлар қаторида университет талабаларига мактаблардан тўғараклар ташкил этиш ва камида 5 одамни саводли қилиб қайтиш ва бу ҳақида маҳаллий қўмиталарга қўмиталарга ҳисобот топшириш кераклиги[10; В.20.] белгиланади.

1929 йил 15-23 май кунлари Самарқандда ўтган Ўзбекистон адиблари, имлочилари ва етакчи зиёлилари конференциясида ўзбек ёзувини араб графикасидан лотин графикасига ўтказиш ҳақида қарор қабул қилинди. Қарор 1929 йил 10 августда Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссарлиги ҳайъати томонидан тасдиқланди[7; В.554.]. 1931 йил январидан бошлаб яна бир машъум қарор “араб имлосида идораларга ёзилган хатлар кўриб чиқилмаслиги тўғрисида” [10; В.68.]ги қарори қабул қилинди. Бундан советларнинг асл юзларини очувчи яна бир нопок сиёсатлари - динга қарши ҳаракатлари ҳам бевосита бунга боғланиб кетганлигини сезамиз. Араб ёзуви тарафдорларига “большевиклар ғалабасига ёмон кўз билан қаровчи диний мутасаддилар” дея баҳо берилди.

Аҳолини янги алифбога ўтказиш тадбирлари жуда катта маблағни талаб қилар эди. Ўзбекистонда нашриёт ва типография, яъни шрифтлар сотиб олиш, инструкторлар ва ўқитувчи тайёрлаш учун 1926-27 йиллар 30 000 сўм, 1928-29 йиллар 482 788 сўм, 1929-30 йиллар 671 933 сўм пул[4; В.106.] ажратилди. Шунга қарамасдан, эҳтимол, бюджетдан ажратилган маблағлар камлиги туфайли турли муаммолар пайдо бўлган. Масалан, 1928-1929 ўқув йилидан Янги ўзбек алифбо МК ва халқ маориф камиссарлиги дарсликларнинг 90% ини янги ўзбек алифбосида босиб чиқариш планлаштирилади. Бироқ, нашриёт пул билан тامينланмагач ўша йили тахминан 50-60% дарсликлар эски араб графикасида босилади[10; В.23]. Ўзбек тили ва қисман бошқа фанларни янги алифбода ўрганиш йўлга қўйилади[15; В.51-52.]. Аммо, юқорида таъкидлаб ўтилганидек, янги алифбода чоп этилган дарсликлар деярли йўқлиги сабабли, таълим муассасалари икки (араб ва лотин)алифбода параллел равишда иш олиб боришга тўғри келади.

Янги алифбони жорий этиш қўмитаси(ЯЎА) араб алифбосини тўлиқ алмаштириш бўйича асосий ишларни яқунлаш учун янги алифбони жорий этиш режасини беш йил (1928-1932) ичида яқунлаш режалаштирилди. Унга кўра 1929-1930 йилларга келиб, шаҳарлар ва катта аҳоли яшаш пунктларининг уюшган аҳолиси ўртасида янги алифбони ўрганиш; қишлоқларда эса 1931-1932 йилларда тугаши[15; В.51.] кўзда тутилди. Аммо бироз вақт ўтиб 1928 йил май ойида ЯЎА МК плани араб алифбоси ўрнига янги – лотин алифбосини татбиқ қилишни икки йилда, яни, 1928-1929 йилдан бошлаб 1929-1930 йил охирида тамом қилишни режалаштиради ва 1930 йили бутунлай лотин алифбосига ўтиш тугалланиши белгиланди[10; В.14]. Совет ҳокимияти кўриниб турибдики, маданиятнинг барча соҳалари каби бу соҳага ривожига ҳам “революция” тусини бермоқчи бўлган ва катта тезлик билан аҳолини лотин ёзуви орқали саводсизлик миқдорини камайтирмоқчи бўлган. Хўш улар бу мақсадга етишдимиз? Агар архив ҳужжатларига мурожаат қиладиган бўлсак, 1926-27 йиллар 20000; 1927-28 йилларда 76143; 1929 йилнинг биринчи ярмида 251814 одам[9; В.10.], 1932 йилга келиб

аҳолининг 51-52% янги алифбода саводли эди дейилади ва, ҳатто, 1936 йил охирига келиб ҳарф танитайдиган саводсизлар қолмаганлиги айтилади[2; Б.87.]. Аммо баъзи адабиётларда шу йили Ўзбекистонда 500000 нафар саводсиз, 202000 та чаласавод борлиги[5; Б.113.] қайд қилинган. Бундан ўқув ишларининг йўлга қўйилишига қарамай жойларда партия ва совет идораларининг саводсизлар ва чаласаводлар ҳақида аниқ маълумотларга эга эмаслиги англашилади.

Саводсизлик ва чаласаводликни тугатиш мактаб ва курслари ишини баҳолайдиган бўлсак, кўп жойларда ишлар қониқарсиз ташкиллаштирилган ёки умуман тизимлаштирилмаган эди. Масалан, “Бойсун районида савод мактабларига раҳбарлик бўлмаганлиги учун ташкил қилинган савод мактаблари ўз-ўзидан тарқаб кетмоқда эди[17; Б.4.]”,- дея “Ўқитувчи” газетасининг 1938 йил апрел сониде хабар берилади. Шунингдек, унда: “Ворошилов” колхозиде ташкил қилинган савод мактабларига раҳбарлик бўлмаганидан ёпилиб қолди. Саводсиз хотин-қизларга эса шу вақтгача мактаб очиб берилган эмас. Янгиобод кишлоқ советидаги “Бирлик”, “Қизил карвон” ва “Ижтимоий куч” колхозларида ташкил қилинган савод мактабларида январ ойидан бери ўқишлар тўхтаб қолган. Раён марказларидан узоқда бўлган колхозлардаги савод мактаблари тўғрисида гапириб ўтиришнинг ҳам ҳожати йўқ. Чунки у жойларда савод мактаблари давом қиладими, йўқми? – бу тўғрисида раён маорифи бўлимидаги ўртоқлар ҳеч нарса билмайдилар, [17; Б.4.]”,- деб хабар берилади. Республикада кўп ҳолларда кишилар бу мактабларга расман, ташкилотларнинг рўйхатларидан номигагина ўтиш учун келиб кетар, саводсизликни тугатганлик ҳақидаги номга эга бўлар, аслида эса янги алифбони ўзлаштиришмаганларича қолайверишган[5; Б.114.].

Юқорида араб ёзувини латин ёзувига ўтказиш учун қайд этилган тадбирлар-у ажратилган маблағлар 1940 йил кераксиз уюштирилган тадбирга айланиб қолди. Чунки ўша йилнинг 8 май санасида Ўзбекистон ССР Олий Советининг III сессиясида ўзбек ёзувида тағин бошқа бир ислоҳат ўтказишга қарор берилди. Энди ўзбек халқи рус графикаси асосидаги янги ўзбек алифбосига ўтиш учун сарсон қилинди. Кирилл алифбоси асосидаги янги ўзбек алифбоси лойиҳаси қарор чиқишидан 5 ой аввал халқ оmmasига таништирилди[3; Б.3.], конференция ўтказилди ва “халқ оmmasининг ташаббуси” [16; Б.1.] дея эълон қилинди. Бу ҳам советларнинг тоталитар идора услубига асосланган, ҳукмрон мафкура сиёсатида бўйсиндирилган халққа нисбатан берилган навбатдаги маънавий зарба бўлиб, бу зарар ҳақида гап ҳам бўлмаган. Ҳатто, жадидларимиз ҳам қарши фикр билдиришга юрак бетлашмаган. Сотсиализм революцияси, шунингдек Ленин ва Сталин асарлари, айнан мана шу графикага асосланган рус тили билан дунёга ёйилаётганлиги ва саводсизликни тугатиш учун қурол дея важлар кўрсатишади. Вақтнинг ўзи кўрсатдики, на социализм ва на рус тили дунёга ҳукмрон сиёсат ва халқаро мулоқат тили бўла олмади. Ҳаммага ҳам бирдек маълумки, халқлар мулоқот тили ва фан тили инглиз тили бўлиб қолди ва давом этмоқда.

Янги алифбитни татбиқ қилиш Ўзбекистон Маориф Халқ Комиссарлигига топширилади. Ҳатто, XX аср 40-йилларида рус тилини ўқитиш мажбурийлиги тўғрисида қонун[8; Б.285.] ҳам қабул қилинди. Кадрлар тайёрлаш мақсадида 300 кишилик марказий курс ва кўп сонли маҳаллий курслар очиб, бошланғич ҳамда ўрта мактаб ўқитувчиларини қайтадан тайёрлаш режалаштирилди. 1940 йил давомида 38 номдаги

дарслик янги крилл алифбоси асосида чиқарилди. 1940-1941 ўқув йилларида 2 миллиондан охиқ ўқувчиларга янги алифбони ўзлаштиришлари белгиланади[16; Б.1.].

Шўроларнинг 1940 йилги алифбо сиёсати уларнинг аввал бошдан ўйлаб қўйилган рус маданияти ва тилини шарқ мамлакатларига ёйиш ва уларни Иттифоқ халқлари тенглиги ҳақидаги ёндошуvidан қатий назар янада кўпроқ ўзларига боғлиқликда сақлаш, яни Чор Россиясидан мерос қолган мақсадининг амалга ошишни кўрсатувчи индикаторлардан бири эди.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, XX асрнинг 20-30 йилларида араб имлосининг йўқ қилиниш сиёсати бу ота-боболаримиздан қолган минглаб қимматли меросимиздан, ўзлигидан ва Шарқ халқларидан айириш эди. Бундан шу нарса келиб чиқадики, советларнинг алифбомизни бот-бот алмаштириш сиёсатини шартли равишда “маънавий қатағонлик” дейишимиз мумкин. Кейинроқ 40 йилларда олиб борилган нотўғри тил сиёсати ва турли тазйиқлар оқибатида СССР ҳудудида рус бўлмаган халқлар миллий-адабий тилларининг, жумладан, ўзбек тилининг турли соҳалардаги вазифа имкониятлари ниҳоятда чекланди, уларнинг тўлиқ ва эркин ривожланишларига сунъий тўсиқлар қўйилди. Миллий тил-ёзувни қўллаб-қувватлаш ўрнига бутун эътибор рус тили кўламини ёйишга қаратилди; собиқиттифоқдаги барча тиллар учун умумий луғавий фонд яратилди. Натижада ўзбек тили ривожланиши учун имкониятлар тўсилди.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Б. Ирзаев, Д. Ирзаева. Лотинлаштириш компанияси ва унинг матбуотда ёритилиши. Ўзбекистонда совет даврида амалга оширилган сиёсий кампаниялар (“Совет даврида Ўзбекистонда амалга оширилган сиёсий кампаниялар ва уларнинг фожиали оқибатлари” мавзусидаги Республика илмий-амалий анжумани матрериаллари). Тошкент. 2017 йил.
2. В.Я.Непомнин. Ўзбекистоннинг социализмга ўтиши.”Ўзбекистон”. 1972.
3. И.Махсумов. Янги ўзбек алифбосининг проекти ҳақида. Қизил Ўзбекистон 1940 йил, 10 январ.
4. Н.М.Мустафаева. XX асрнинг 20-30 йилларида Ўзбекистон маданиятининг асосий йўналишлари ва муаммолари давр тарихшунослигида мавзусида фан номзодини олиш учун диссертатсияси. Тошкент. 1999.
5. Т. Раҳмонов. XX асрнинг 30 йилларида Ўзбекистондаги ижтимоий ва маданий ҳаёт (муаммо ва ечимлар). “Бухоро”. 2011.
6. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 2-китоб. Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида.
7. Ўзбекистон тарихи (1917-1991 йиллар). Биринчи китоб(1917-1939).
8. Ўзбекистон тарихи (1917-1991 йиллар). Иккинчи китоб(1939-1991).
9. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 4485-иш.
10. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 4486-иш.
11. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 4490-иш.
12. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 5912-иш.

13. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 5919-иш.
14. ЎзМА. Р-86-фонд, 1-рўйхат, 7454-иш.
15. ЎзМА. Р-837-фонд, 3-рўйхат, 503-иш.
16. Қизил Ўзбекистон. 1940 йил, 9 май.
17. Қ.Мадалиев, С.Қаюмов. Савод мактаблари ёпилиб қолмоқда. Ўқитувчи. 1938 йил, 2 апрел. №31.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).